

En Yavuz Evladı Bu Memleketin...

19-6-93

Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet'in birlikte çıkardıkları "Yaprak"ın 1 Mayıs 1950 günlü sayısında çıkan Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Bir Şey" adlı şiiri şöyle bitiyor:

"Benerci, Jokond, Varan üç, Bedreddin/Hey kahbe felek ne oyunlar ettin/En yavuz evladı bu memleketin/Nazım ağabey, hapislerde çürür" Dergiyi Ulus meydanındaki gazeteciden alır almaz şiiri hemen ezberliyoruz. Yanımda sınıf arkadaşım Nadir Ceylan var. Ankara Hukuk Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisiyiz. Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Nazım Hikmet'in affı için oruca başlamışlar. Memleketin üstünde tonlarca bir yük. Nazım Hikmet'in adını anmak karakol, nezaret; okuldan, işten, askerlikten ihraç demek. İktidarda bulunan Halk Partisi 14 Mayıs 1950 seçimlerinde propaganda aracı olarak kullanmak için bir genel af vaadinde bulunuyor. Demokrat Parti'nin ipliği henüz pazara çıkmamış. O da af yanlısı. Ama ikisinin de birleştiği ortak bir yan var: Genel af çıksa bile Nazım Hikmet içerde tutulacak! Bir avuç namuslu aydın direniyor. Âbidin Dino'nun çıkardığı "Nuh'un Gemisi", İstanbul Y. Tahsil Gençliği'nin sözcüsü "Hür Gençlik" Nazım Hikmet için özel sayılar hazırlamışlar, gizlice elden ele dolaşılıyor. Galata Köprüsünde, gözleri görmeyen 90 yaşındaki ressam Celile Hanım, koluna giren bir gencin yardımıyla oğlu için imza toplarken polis tarafından engellenip karakola götürülmüş. Nazım Hikmet'in affı için İstanbul Çiçek Palas'ta yapılan toplantı, faşist bir grup ve polisçe basılıp dağıtılmış. Nazım Hikmet "canını pul yerine koyup, milletine son istidasını yazıyor" Vatan: 8, Nisan 1950. Nazım Hikmet ölüm orucunda. Gün gün ölüme gidiyor. İşte o günlerde, o güne kadar siyasal bir eyleme karışmamış bir şairin sesi yükseliyor: "En yavuz evladı bu memleketin/Nazım ağabey hapislerde çürür."

Dergiyi gazeteciden aldığımız gibi Nadir'le Oktay Rifat'ın Ankara Anafartalar Caddesindeki avukatlık bürosuna gidiyoruz. Kendimizi tanıtıp:

- Biz de genç şairler olarak Nazım Hikmet için tutulan oruca katılmak istiyoruz. Biz girişimimizin desteklenip onaylanacağını beklerken Oktay Rifat bir süre susup, sonra ağır ağır büyük bir ciddiyetle:

- Hukuk Fakültesinde parasız yatılı olarak okuduğunuz göre bu girişim sizin için üzücü sonuçlar doğurabilir. Kaldı ki, biz bu orucu üç şair olarak başlattık, öyle sürdürmeyi düşünüyoruz, diyor.

Nazım Hikmet'in affı için oruç tutmaktan değil ama, şiirlerini okumaktan dolayı 1951 kışında Ankara Savcılığı tarafından hakkımızda soruşturma açılıyor. Kırk yedi yıl önce de 1946 yılında Samsun Lisesi'nde öğrenciyken, Nazım Hikmet'i edebiyat dersinde Türk edebiyatının yaşayan en büyük şairi olarak seçtiğimiz için, hakkımızda disiplin soruşturması açılmıştı. 1950 baharında Nazım Hikmet'i Bursa cezaevinden çıkarmak için, kırk üç yıl sonra 1993'te Türk yurttaşlığına kavuşturmak için... Aslında Nazım Hikmet'i Türk vatandaşlığından kim çıkarılmış ki? Kim onu Yunus'un, Karacaoğlan'ın, Bedreddin'in konuştuğu dilden, "Gülhane'deki ceviz ağacından", "sevdalı bulut"undan, "Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan" yurdundan ayırabilir?

Nazım Hikmet'i "Türk vatandaşlığından çıkararak" 25 Temmuz 1951 tarihli Demokrat Parti Bakanlar Kurulu kararına ve altındaki imzalara bakıyorum. 25.7.1951 tarihle İçişleri Bakanlığı, Nazım Hikmet'in Türk vatandaşlığından çıkarılması için bir yazı hazırlamış. Bakanlar Kurulu da aynı gün yıldırım hızıyla İçişleri Bakanlığı'nın yazısını olduğu gibi alıp, karar olarak çıkarmış. Oğlum, imza sahibi İçişleri Bakanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu kim, diye soruyor. Bu zat, Nazım Hikmet'in, 1920 yılında Yunanlılar tarafından yaralanan Sarı Zeybek için yazdığı "Yaralı Hayalet" şiirini ithaf ettiği kişidir. Ondokuz yaşında Türk kurtuluş savaşının ilk direnme şiirini yazıp bunu kendisine adayan bir şairin, Türk vatandaşlığından çıkarılma kararını nasıl eli titremeden yazıp imzalar, oğlum bunu anlayamıyor.

Öbür imzalara bakıyorum: DP iktidarının dikta heveslisi bakanları... Şimdi bu adamların imzaladığı, yasal zorunluluk olduğu halde ilgisine tebliğine bile gerek görmedikleri kararnamenin kaldırılması için imza toplanıyor, yürüyüş yapılıyor, toplantılar düzenleniyor. Yüksek Adalet Divanı'nca ağır hapis ve kamu hizmetlerinden ömür boyu men cezası alanlara, yargılanmaları yenilenip beraat etmeden Meclisteki parmak çoğunluğu ile bir günde "itibarlarını iade" edenler, devlet kesesinden anıt mezar yapanlar, Nazım Hikmet'le ilgili kararnamenin kaldırılmasına gelince bin dereden su getiriyorlar. Türk vatandaşlığını kim, kimden esirgiliyor?

Nazım Hikmet